

Z Rokom Lipnikom se je pogovarjala

Saša Kregar, svetovalka na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo

POGOVOR Z ROKOM LIPNIKOM, UČITELJEM MATEMATIKE NA GIMNAZIJI CELJE CENTER

*Conversation with Rok Lipnik, Mathematics Teacher
at Gimnazija Celje Center*

► Rok Lipnik

Ali se Vam zdi, da se je vaš odnos z dijaki spremenil, odkar ste uvedli formativno spremljanje?

Ugotavljam, da se je odnos bistveno spremenil, odkar v svoje delo vključujem elemente formativnega spremljanja. Pred tem sem se dosti bolj ukvarjal z motivacijo in s tem, da so bili dijaki tiho, pri miru, so samo pisali. Odkar pa je FS del mojega vsak-

dana, pa se z dijaki več pogovarjam, tudi med sabo se več pogovarjajo in tako se bolje poznamo – sami sebe in drug drugega. Zdaj lažje razumem razloge za uspehe in neuspehe dijakov, ki bi jih prej ocenil kot izgovore. To me tudi usmerja pri iskanju načinov, kako dijake spodbuditi, jim pomagati, da bodo dosegli svoj maksimum.

Ali menite, da lahko učiteljev pristop resnično spremeni dijakov odnos do šole?

Zagotovo. To se pri FS tudi pozna, saj dijaki predmet in tudi šolo dojemajo bolj pozitivno in raje prihajajo k pouku. Čez noč do tega gotovo ne pride, je pa vredno vztrajati. Kadar dijaki vedo, da so slišani, da imajo priložnost soustvarjati pouk, da pogosto preizkušamo nove oblike dela in pristope, so bolj motivirani in niso v šoli le zato, da prepisujejo s table ali pišejo po nareku. Časi takšnega dela so minili, zdaj večino vsebine dijaki najdejo na internetu, nas pa potrebujejo, da jim pokažemo pot, kako jo osmisliti, uporabiti, poglobiti ali usvojiti.

Ali se strinjate s tem, da medsebojno delo (v parih/skupinah) dijake med sabo bolje poveže, in zakaj?

Delo v parih in skupinah dijake med sabo zagotovo bolj poveže kot samostojno delo. Ob delu v različnih skupinah se namreč morajo bolje spoznati, kaj kdo dobro obvlada, da bo lahko pomagal, in pri čem bo potreboval pomoč. To pomeni tudi, da si morajo zaupati in biti pripravljeni deliti s sošolcem del sebe.

Kakšne so Vaše izkušnje z odnosi med učenci in ali lahko vplivajo na vaše poučevanje in potek pouka?

Odnosi med učenci so po mojih izkušnjah v veliki večini dobri, se pa med sabo ne poznajo zelo dobro, če niso navajeni delati v skupinah ali parih. Ugotavljam, da odnosi med dijaki s formativnim spremljanjem postajajo vedno boljši, saj se med sabo dobro spoznajo in to vpliva na potek pouka. Dijaki postanejo bolj samozavestni, ko vidijo, da niso edini, ki jim je nerodno, ki jih skrbi, ali bodo povedali prav, ki morda rabijo pomoč pri kaki osebni stvari ... in imajo priložnost to deliti drug z drugim in si že tako pomagajo, hkrati pa se opogumijo, da o tem spregovorijo na glas.

Kako potekajo interakcije med dijaki pri Vaših urah, s kakšnimi tehnikami izvajate omenjeni način učenja?

Interakcije potekajo različno, odvisno od tega, kako dolgo poznam dijake. Sprva so usmerjene na dijaka in ne toliko v delo v parih ali skupinah. Tako se najprej spoznavamo med sabo in se navajamo na to, da ne dvigujemo rok. Sledi delo v parih, najprej kar po klopeh. Dogovoriti se je treba za osnovna pravila, kako sodelujemo, kako poročamo, da so vsi enakovredni partnerji in tako tudi delajo. Hkrati se morajo tudi privaditi, da je v razredu bolj glasno. Temu pa sledijo različne dejavnosti, v katere so dijaki vključeni v skupinah različnih velikosti. Tako preizkušamo različne problemske naloge, se lotimo izzivov, kot je vizualni izdelek pri matematiki ipd.

Ali ima po Vašem mnenju vrstniško sodelovanje tudi negativne učinke oz. ali pri čem lahko opazite pomanjkljivosti sodelovanja v skupinah?

Vsak način dela ima negativne učinke ... če jih ne bi imeli, bi vsi delali enako, ker bi našli najboljši in brezhiben način dela ☺. Največja težava je, da nekdo poskusi z vrstniškim sodelovanjem iz obupa, ker takoj ne doseže dobrih rezultatov. Tako kot pogosto v življenju: trud in vztrajnost se poplačata. Mnoge moti tudi močnejši hrup v učilnici – učitelji so že od nekdaj navajeni reda in discipline v razredu, vrstniško sodelovanje pa v tišini res ni mogoče, a to ne pomeni, da se ne dela.

Kako Vi upoštevate glas vsakega učenca?

Glas vsakega učenca upoštevam na različne načine. Sprva tako, da jih kličem, jim zastavljam vprašanja in jih slišim, če želijo kaj vprašati. To dopolnjujem z izhodnimi listki, samo-evalvacijami, raznimi spletnimi orodji (Plickers, Mentimeter, Quizizz itd.).

Trudim se, da so slišani res vsi dijaki vsako uro. Zavedam se, da to vedno ni mogoče, a stremim k temu cilju, da bi vsako uro vsak dijak spregovoril z mano oz. celotnim razredom.

Ali imate kakšno idejo, kako lahko spodbuditi prav vsakega posameznika, da ga ni strah oglasiti se pri pouku, četudi je njegov odgovor napačen?

Idej imam kar nekaj, so pa odvisne od posameznega dijaka. Najpogostejše je treba dijaku pomagati pri samozavedanju, kar pa ni tako preprosto. Največ truda vlagam v to, da napak nikoli ne izpostavljam kot nekaj slabega, temveč kot priložnost za učenje in iskanje novih pogledov na problem. Več kot dijaki govorijo, bolj se navadijo, da ni napačnih odgovorov in da s tem, ko spregovorijo, pomagajo sebi in preostalim, ki mislijo podobno. Dijake spodbujam tudi tako, da jih poimensko kličem in jih malo spodbudim k temu, da se oglasijo. Nekateri imajo kake druge zadržke, da so tiho. Če ne bi spodbujal vseh, jih morda niti ne bi opazil.

Kakšnih povratnih informacij pa so deležni Vaši dijaki in kako jih posredujete?

Dajem jim predvsem ustne povratne informacije. Pisne povratne informacije so zame časovno zahtevnejše, dijaki pa jih tudi vedno ne preberejo. Dobivajo pa različne povratne informacije, od vrstniške do moje ustne in pisne, pa tudi sebi dajejo povratno informacijo s samoevalvacijo in zaključnimi listki.

Kakšna pa so za Vas dobra vprašanja?

Dobra so vsa vprašanja, na katera ne odgovorimo le z DA ali NE. Sicer pa so to vsa vprašanja, pri katerih mora naslovnik razmišljati, s čimer se sproži postopek učenja. Dijakom zato zastavljam vprašanja, ki se začenejo z zakaj, kako, kje, kdaj ...

Kako pogosto vprašanja postavljajo Vaši dijaki in kako pogosto Vi?

Priznam, da še vedno prevladujejo moja vprašanja, so pa zagotovo bolj smiselno zastavljena in odprta. Kljub vsemu pa dijaki zastavljajo vedno več vprašanj in tako se delež mojih zmanjšuje. Svoj pouk vodim ob vprašanjih in večino snovi dijaki spoznajo z razmišljanjem in odgovarjanjem na njih.

Navedene so bile prednosti kriterijev uspešnosti. Ali lahko navedete tudi kakšne slabosti koncepta, zaradi katerih prihaja do skeptičnosti in oklevanja pri uvajanju te ideje?

Podobno kot pri vrstniškem učenju je tudi tu težava, če z uvajanjem kriterijev uspešnosti nismo vztrajni. Obstaja možnost, da se dijaki s kriteriji takoj ne poistovetijo ali pa jih ne predstavimo pravilno oz. ne osmislimo. Nekateri učitelji tudi menijo, da so dovolj že cilji, ki so zapisani v učnem načrtu. Problem je, da te imamo vnaprej zapisane in niso nujno dovolj jasni, hkrati pa s sodelovanjem dijakov pri soustvarjanju kriterijev pripomoremo k temu, da se s kriteriji spoznajo, jih sprejmejo za svoje in ponotranjijo.

Ali menite, da mora biti profesor zelo napreden in odprtega duha, da se strinja z uvajanjem kriterijev uspešnosti, ali bi to lahko dosegli tudi pri starejših, še nekako konservativnih profesorjih?

Predvsem je odvisno od človekovega značaja – učitelj, ki je pripravljen na spremembe, bo preizkusil različne oblike in tudi lažje sprejel neuspehe ali počasen napredek. Učitelj, ki pa na spremembe ni pripravljen, jih mora najprej videti pri sodelavcih, zaznati pri dijakih, spremeniti svoj pogled na delo, kar pa traja ... vseh pa nikoli ne bomo prepričali, da poskusijo kaj novega.